

Мельничук О.П.,
кандидат юридичних наук

ОСОБЛИВОСТІ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СВОБОДИ ВІРОСПОВІДАННЯ

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Національне законодавство закріплює за суб'єктами права великий масив суб'єктивних прав, які вони на власний розсуд можуть використовувати у повсякденному житті. Разом з тим, іноді особи, які хочуть скористатися своїм конституційним чи законним правом, наражаються на безліч перепон, які нівелюють проголошені національним законодавством прав і свободи людини та громадянина. Право на свободу віросповідання є одним із конституційних прав людини та громадянина. Для реалізації цього права особі, як правило, не потрібно якихось спеціальних правових механізмів, але іноді виникають умови, при яких особа потребує допомоги з боку держави у вигляді закріплення в національному законодавстві чітких механізмів реалізації права на свободу віросповідання. Одним із таких дієвих механізмів реалізації права на свободу віросповідання є адміністративно-правовий механізм.

Вище зазначене підтверджує актуальність та свідчить про необхідність проведення досліджень особливостей адміністративно-правового забезпечення свободи віросповідання в Україні.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, у яких започатковане розв'язання проблеми та виділення невирішених раніше частин загальної проблеми, яким присвячена стаття.

Окремі питання визначення особливостей адміністративно-правового забезпечення свободи віросповідання в Україні у своїх наукових працях розглядали О. Андрійко, В. Гойман, В. Головка, І. Городецька, О. Гумін, Є. Додіна, Л. Кисіль, Є. Колесников, Т. Корж-Ікаєва, В. Марчук, Н. Оніщенко, К. Примаков, Є. Пряхін, Г. Римарчук, М. Терещук та ін.

Однак у вітчизняній юриспруденції ґрунтовних досліджень, присвячених визначенню особливостей адміністративно-правового забезпечення свободи віросповідання, наразі бракує.

Постановка завдань.

Основними завданнями, розв'язанню яких присвячена дана стаття, є наступні:

1. Дослідити наукові джерела, в яких аналізуються загальні проблеми сучасного адміністративного регулювання та адміністративного забезпечення.

2. Розкрити особливості адміністративно-правового забезпечення свободи віросповідання в Україні.

Виклад основного матеріалу. Адміністративно-правове забезпечення можна розглядати як один із видів правового забезпечення, яке є цілеспрямо-

ваною дією на поведінку людей і суспільні відносини за допомогою правових (юридичних) засобів [1, с. 46].

Попередньо варто встановити, що собою становить такий вид діяльності держави, як забезпечення певних, проголошених правових категорій чи явищ (принципів, суб'єктивних прав і ін.). «Забезпечувати – означає створювати необхідні умови для здійснення чи гарантування, охорони кого-небудь, чого-небудь від загрози або небезпеки; це сукупність методів, засобів і заходів, необхідних для нормального функціонування об'єкта процесу». В юридичній літературі з визначених питань пропонується теза, яка повною мірою відповідає потребам нашого дослідження, а тому повністю підтримується. Отже, згідно з цією тезою «основними чинниками забезпечення прав і свобод громадян є юридичні гарантії та соціальні умови. До системи юридичних гарантій прав і свобод громадян належать нормативно-правові та інституційно-організаційні засоби їх забезпечення. Нормативні гарантії забезпечення прав, свобод та обов'язків громадянина – це передбачені нормами матеріального і процесуального права юридичні засоби забезпечення реалізації, охорони й захисту прав, свобод та обов'язків. Проте нормативно-правові засоби забезпечення прав, свобод та виконання обов'язків особи самі по собі не можуть створити фактичні умови для використання кожним своїх прав і свобод. Соціальні умови як об'єктивні ознаки суспільної життєдіяльності виступають «матеріальною» основою забезпечення прав, свобод та обов'язків людини і громадянина. Інституційно-організаційні гарантії забезпечення прав, свобод та обов'язків громадян – це передбачені у законодавстві державні інституції, на які покладаються відповідні функції і повноваження з організації та здійснення юридичного забезпечення реалізації, охорони і захисту прав, свобод та належного виконання обов'язків громадянина. За характером суб'єктів здійснення забезпечувальної діяльності дані інституції можуть поділятися на державні й громадські» [2, с. 107].

Наприклад, В.А. Головка, під час розгляду адміністративно-правового забезпечення прав учасників дорожнього руху, визначає його як «регламентовану нормами законодавства діяльність органів державної влади, зміст якої становить створення умов для реалізації, охорони та захисту прав громадян як учасників дорожнього руху за допомогою адміністративно-правових засобів. До таких засобів віднесено засоби переконання та примусу, засоби

адміністративного судочинства та засоби безпосереднього, прямого та опосередкованого захисту суб'єктів господарювання» [3, с. 7-8]. Також в наукових джерелах існує визначення адміністративно-правового забезпечення, як сукупності «адміністративно-правових заходів, спрямованих на створення відповідних умов для ефективної реалізації, охорони, захисту й відновлення порушених прав і свобод неповнолітніх. Головними його ознаками є: 1) сукупність адміністративно-правових заходів і засобів; 2) система гарантій; 3) відповідні умови реалізації, їх охорона, захист та відновлення; 4) регулювання переважно нормами адміністративного і конституційного права. Механізм адміністративно-правового забезпечення визначається як цілісна система адміністративно-правових норм та структурно взаємопов'язаних між собою суб'єктів адміністративно-правового забезпечення, які створюють надійні умови для реалізації, охорони, захисту й відновлення» [4, с. 7-8].

В.І. Марчук під адміністративно-правовим забезпеченням розуміє створення та підтримку умов для виконання вимог встановленого порядку управління за допомогою адміністративно-правових засобів у правовій сфері. Структуру механізму адміністративно-правового забезпечення він відображає наступним чином: 1) норма права (адміністративно-правова норма); 2) правові відносини (адміністративно-правові відносини); 3) принципи дії механізму забезпечення порядку управління; 4) стадії порядку управління і їх забезпечення; 5) гарантії здійснення порядку управління; 6) акти застосування норм права [5, с. 9].

Є.С. Колесников визначає адміністративно-правове забезпечення як «здійснюване державою за допомогою спеціального механізму упорядкування суспільних відносин, їх юридичне закріплення, охорона, реалізація та розвиток. З цього він робить висновок, що адміністративно-правове забезпечення захисту прав споживачів є впливом держави на суспільні відносини з метою впорядкування, захисту та охорони відносин між органами влади, споживачами та суб'єктами господарювання, що здійснюється за допомогою норм права та через спеціальний механізм» [6, с. 434]. Г.С. Римарчук визначає адміністративно-правове забезпечення щодо права інтелектуальної власності, як «здійснення державою за допомогою правових норм, приписів і сукупності засобів упорядкування суспільних відносин, їх юридичне закріплення, охорона, реалізація та розвиток» [7, с. 8]. О.М. Гумін та Є.В. Пряхін зазначають, що «адміністративно-правове забезпечення можна розглядати у широкому та вузькому розумінні. У широкому розумінні адміністративно-правове забезпечення можна визначити як упорядкування суспільних відносин уповноваженими на те державою органами, їх юридичне закріплення за допомогою правових норм, охорона, реалізація і розвиток. Щодо вузького розуміння, то визначення буде змінюватися у зв'язку із тим, про які суспільні відносини буде вестися мова» [1, с. 48].

З проведеного аналізу випливає, що адміністративно-правове забезпечення реалізації принципу свободи віросповідання полягає в позитивній юридично значущій (такій, яка народжує правові наслідки у вигляді появи, зміни або припинення правовідносин) діяльності органів та посадових осіб системи публічного адміністрування, яка виявляється у вольовому, владному, односторонньому, заснованому на законі, організуючому впливі вказаних органів на сферу реалізації особами свободи віросповідання для створення належних умов для вільного використання особами передбаченої Конституцією свободи віросповідання, а у випадках, передбачених законодавством, для обмеження, базованого виключно на законних підставах, здійснення цього права.

Для того, щоб норма-принцип отримала «життєвого поштовху» стосовно конкретної життєвої ситуації, необхідна її деталізація в поточному законодавстві через масив адміністративно-правових та інших галузевих норм, які будуть регулятивними або охоронними, встановлювати права та обов'язки учасників правовідносин або забороняти певні варіанти поведінки, забезпечені санкціями. Тут маємо вже справу з адміністративно-правовим регулюванням, стосовно якого протягом тривалого часу існування наукових розробок так і не встановилося єдності поглядів. Наприклад, Н.В. Галіцина робить висновок, що «адміністративно-правове регулювання як різновид державного регулювання є механізмом імперативного-нормативного упорядкування організації і діяльності суб'єктів і об'єктів управління і формування стійкого правового порядку їх функціонування», а О.В. Голяшкін вбачає сутність адміністративно-правового регулювання у механізмі імперативного нормативного впорядкування організації і діяльності суб'єктів та об'єктів державного управління і формування стійкого порядку їх функціонування, яке, поєднуючись із нормами інших галузей права, «оформлює», «поглинає», «вводить» їх у дію на певному циклі, ситуації діяльності регульованих об'єктів» [8, с. 147].

В юридичній науковій та навчальній літературі термін «регулювання» трактується як упорядкування, налагодження, приведення чогось у відповідність до чогось (з чимось) [9, с. 172]. Діяльність з упорядкування певних суспільних інтересів та явищ можлива тоді, коли певні об'єкти вже організаційно оформлені, а відтак, регулювання слід розглядати як одну з форм організаційної діяльності, яка забезпечує упорядкованість соціальних об'єктів та організацію цілеспрямованого впливу на них [10, с. 64-65]. В.В. Галуцько та О.М. Єщук, досліджуючи поняття і зміст адміністративно-правового регулювання визначають останнє як цілеспрямований вплив норм адміністративного права на суспільні відносини з метою забезпечення за допомогою адміністративно-правових засобів прав, свобод і публічних законних інтересів фізичних та юридичних осіб, нормального функціонування громадянського суспільства та держави [11, с. 61]. На думку В.І. Теремець-

кого, адміністративно-правове регулювання являє собою цілеспрямований вплив правових норм, що прийняті державою і є відповідними адміністративними засобами забезпечення прав та законних інтересів фізичних, юридичних осіб та держави у суспільних відносинах з метою підпорядкування їх юридично встановленому правопорядку, а також охорони та розвитку в інтересах суспільства і держави [11, с. 61]. Вбачається, що саме цю останню позицію можна підтримати беззаперечно і встановити, що адміністративно-правове регулювання є одним із засобів адміністративно-правового забезпечення реалізації прав і свобод людини і громадянина, і зокрема, належної кожній особі свободи віросповідання. Адміністративно-правове регулювання, таким чином, полягає в попередньому впорядкуванні суспільних відносин за допомогою норм адміністративного права, які містяться в нормативно-правових актах будь-якого ієрархічного рівня, від законів до індивідуальних адміністративних актів. Потім вже за логікою побудови процесу публічного адміністрування здійснюється реалізація прийнятих адміністративних актів, збір зворотної інформації, оцінювання результатів тощо, але на шляху отримання результату у вигляді впорядкованих суспільних відносин через функціонування механізму адміністративно-правового забезпечення адміністративно-правове регулювання є першим кроком. І дійсно, ст. 1 Закону України «Про свободу совісті та релігійні організації» встановлює серед іншого, що завданнями Закону є «гарантування права на свободу совісті громадян України та здійснення цього права...» [12, ст. 1].

Законодавство України про свободу совісті та релігійні організації встановлює гарантоване для забезпечення свободи віросповідання положення, за яким реєстрація статутів (положень) релігійних організацій є чітко регламентованою (зокрема, ст. 14 Закону «Про свободу совісті та релігійні організації» [12]), з безваріантним визначенням підлеглості релігійних організацій та процедури державної реєстрації релігійних організацій із статусом юридичної особи (Закон «Про внесення змін до деяких законів України щодо підлеглості релігійних організацій та процедури державної реєстрації релігійних організацій зі статусом юридичної особи» [13]), а також спрямованим на підвищення якості виконання та доступу до результатів виконання державної функції з питань реєстрації статутів (положень) релігійних організацій (релігійних центрів (управлінь), монастирів, релігійних братств, місіонерських товариств (місій), духовних навчальних закладів) (Наказ Міністерства культури України «Про затвердження Стандарту надання адміністративної послуги з реєстрації статуту (положення) релігійної організації та змін до нього» [14]). Особливої уваги в даному документі заслуговує розділ IX. «Вимоги до посадових осіб, які безпосередньо забезпечують надання адміністративної послуги», в якому йдеться про те, що посадові особи Мінкультури, які безпосередньо забезпечують надання адміністративної послуги,

повинні знати законодавство України з питань релігій, державної реєстрації юридичних осіб та фізичних осіб – підприємців, порядок ведення діловодства, вільно володіти державною мовою. Вбачаємо це положення деонтологічно-вивіреним, сталим і вчасно застосованим в законодавстві про публічне адміністрування.

Законодавство України про свободу совісті та релігійні організації з метою гарантування принципу свободи віросповідання встановлює можливість судового оскарження відмови в реєстрації статуту (положення) релігійної організації, виключний перелік підстав судового припинення діяльності релігійної організації, положення про безперешкодний порядок проведення богослужінь, релігійних обрядів та процесій в культових будівлях і на прилеглий території, у місцях паломництва, установах релігійних організацій, на кладовищах, в місцях окремих поховань і крематоріях, квартирах і будинках громадян, а також в установах, організаціях і на підприємствах за ініціативою їх трудових колективів і згодою адміністрації. Весь комплекс норм законодавства, що вказаний вище, становить адміністративно-правовий масив забезпечення принципу, встановленого Конституцією України, свободи віросповідання, адже він спрямований на гарантування особам можливості сповідувати релігію через створення належних для цього умов.

На додаток до цього, варто навести законодавче положення стосовно покладання на командування військових частин зобов'язання надавати можливість військовослужбовцям брати участь у богослужіннях та релігійні обряди в лікарнях, госпіталах, будинках для престарілих та осіб з інвалідністю, місцях попереднього ув'язнення і відбування покарання проводяться на прохання громадян, які перебувають в них, або за ініціативою релігійних організацій. Адміністрація зазначених установ сприяє цьому, бере участь у визначенні часу та інших умов проведення богослужіння, обряду або церемонії. Ще однією гарантією законодавчого рівня є встановлення можливості для осіб, для яких виконання військового обов'язку суперечить їхнім релігійним переконанням і ці громадяни належать до діючих згідно з законодавством України релігійних організацій, віровчення яких не допускає користування зброєю, виконати військовий обов'язок через несення альтернативної (невійськової) служби (ст. 2 Закону «Про альтернативну (невійськову) службу» [15, ст. 2]).

Організаційно-функціональними гарантіями принципу свободи віросповідання адміністративно-правового характеру є функціонування спільно з Кабінетом міністрів України та Президентом України системи центральних органів виконавчої влади, через які забезпечується формування і реалізація державної політики в сфері релігій.

Принагідно зауважмо, що загалом правова охорона прав і свобод громадян здійснюється за допомогою різноманітних засобів, зокрема, шляхом

встановлення і застосування заходів юридичної відповідальності. Її (юридичну відповідальність) варто розуміти як «нормативний, гарантований і забезпечений державним переконанням або примусом публічно-юридичний обов'язок щодо дотримання та виконання норм публічного права, реалізований у правомірній поведінці суб'єкта права, що схвалюється і (або) заохочується державою, а у випадку його порушення – обов'язок правопорушника перетерпіти осуд, обмеження прав особистого, матеріального та організаційного характеру» [16, с. 15]. Як принагідно зауважено в наукових розробках, «за загальним правилом в структурі механізму правового регулювання вчені виокремлюють дві групи елементів: основні та другорядні, серед яких міститься юридична відповідальність. На нашу думку, її функціональна характеристика найбільш повно проявиться саме в структурі механізму правового регулювання, а не взагалі, коли явище вивчається абстраговано, без врахування взаємозв'язків з іншими правовими явищами» [17, с. 24]. Враховуючи, що механізм забезпечення реалізації закону можна розуміти, як «комплекс взаємно узгоджених заходів матеріально-технічного, організаційного, управлінського, ідеологічного (соціально-психологічного) і спеціально-юридичного характеру, що здійснюється державою, її органами й посадовими особами, що мають своїм призначенням забезпечити реальну дію закону, тобто створити умови, за яких громадяни, їхні об'єднання узгоджують свої дії з вимогами закону, а також безперешкодно та ефективно використовують надані їм можливості для задоволення багатоманітних інтересів і потреб» [18, с. 12-13], то він, без наявності в його складі юридичної відповідальності, вбачається не повним і не достатньо дієвим. Повертаючись безпосередньо до теми дослідження зазначимо, незважаючи на те, що «у певних частинах Закону України «Про свободу совісті та релігійні організації» встановлюються певні правила, які є важливими для держави, наприклад заборона встановлення переваг або обмежень однієї релігії, віросповідання чи релігійної організації, примушення при визначенні громадянином свого ставлення до релігії тощо», «...розпалювання ворожнечі й релігійної ненависті тягне відповідальність, встановлену законом» [19, с. 337-342], адміністративна відповідальність за порушення законодавства про свободу совісті та релігійні організації відсутня. Це вбачається вкрай не доречним, адже без наявності адміністративної відповідальності за порушення положень законодавства про свободу віросповідання, механізм адміністративно-правового забезпечення даного конституційного принципу є не достатньо дієвим та неповним. Переконані в тому, що дослідження особливостей адміністративно-правової відповідальності в даній групі суспільних відносин має бути предметом дослідження науки адміністративно-правового права з подальшими змінами положень адміністративно-деліктного законодавства.

Висновки та перспективи подальших розвідок. З проведеного аналізу випливає, що адміністративно-правове забезпечення реалізації прин-

ципу свободи віросповідання полягає в позитивній юридично значущій (такій, яка народжує правові наслідки у вигляді появи, зміни або припинення правовідносин) діяльності органів та посадових осіб системи публічного адміністрування, яка виявляється у вольовому, владному, односторонньому, заснованому на законі, організуючому впливі вказаних органів на сферу реалізації особами свободи віросповідання для створення належних умов для вільного використання особами передбаченої Конституцією свободи віросповідання, а у випадках, передбачених законодавством, для обмеження, базованого виключно на законних підставах, здійснення цього права.

Адміністративне законодавство України про свободу совісті та релігійні організації, по-перше, встановлює гарантоване для забезпечення свободи віросповідання положення, за яким реєстрація статутів (положень) релігійних організацій є чітко регламентованою, по-друге, передбачає процедуру реєстрації релігійних організацій, по-третє, закріплює додаткові умови, спрямовані на підвищення якості виконання та доступу до результатів виконання реєстрації статутів (положень) релігійних організацій (релігійних центрів, монастирів, релігійних братств, місіонерських товариств, духовних навчальних закладів), по-четверте, передбачає можливість судового оскарження відмови в реєстрації статуту (положення) релігійної організації, виключний перелік підстав судового припинення діяльності релігійної організації, положення про безперешкодний порядок проведення богослужінь, релігійних обрядів та процесій і ін., по-п'яте, передбачає інші умови для реалізації особою права на свободу віросповідання.

Встановлено, що адміністративна відповідальність за порушення законодавства про свободу совісті та релігійні організації відсутня. Це вбачається не доречним, адже без наявності адміністративної відповідальності за порушення положень законодавства про свободу віросповідання, механізм адміністративно-правового забезпечення даного конституційного принципу є не достатньо дієвим та неповним.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Гумін О.М., Пряхін Є.В. Адміністративно-правове забезпечення: поняття та структура. *Наше право*. 2014. № 4. С. 46-50.
2. Андрійко О.Ф., Кисіль Л.Є. Адміністративно-правове забезпечення реалізації прав і свобод громадян в Україні. *Часопис Київського університету права*. 2015. № 3. С. 107-110.
3. Головка В.А. Адміністративно-правове забезпечення захисту соціальних та економічних прав учасників дорожнього руху в Україні: проблеми теорії та практики: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право. Київ, 2011. 20 с.
4. Корж-Ікаєва Т.Г. Адміністративно-правове забезпечення прав і свобод неповнолітніх: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право. Київ, 2008. 17 с.

5. Марчук В.І. Адміністративно-правове забезпечення встановленого порядку управління в Україні органами внутрішніх справ: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право. Львів, 2011. 16 с.

6. Колесников Є.Є. Поняття та особливості адміністративно-правового забезпечення захисту прав споживачів. *Форум права*. 2011. № 2. С. 432-438.

7. Римарчук Г.С. Адміністративно-правове забезпечення права інтелектуальної власності: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право. Львів, 2013. 18 с.

8. Примаков К. Поняття та ознаки адміністративно-правового регулювання у сфері масової інформації в Україні. *Підприємництво, господарство і право*. 2016. № 11. С. 145-150.

9. Дія права: інтегративний аспект: монографія / Відп. ред. Н.М. Оніщенко. Київ: Юридична думка, 2010. 360 с.

10. Адміністративне право України. Академічний курс: підручник для студ. юрид. спец. вищих навч. закл.: у 2 т. / В.Б. Авер'янов, О.Ф. Андрійко, Ю.П. Битяк та ін.; В.Б. Авер'янов (голова ред. кол.). Київ: Юрид. думка. Т. 1: Загальна частина 2004. 584 с.

11. Городецька І.А. Сутність адміністративно-правового регулювання суспільних відносин у галузі охорони, використання і відтворення тваринного світу. *Форум права*. 2016. № 1. С. 60-66.

12. Про свободу совісті та релігійні організації: Закон України від 23.04.91. *Відомості Верховної Ради УРСР*. 1991. № 25. Ст. 283.

13. Про внесення змін до деяких законів України щодо підлеглості релігійних організацій та процедури державної реєстрації релігійних організацій зі статусом юридичної особи: Закон України від 17.01.2019. *Відомості Верховної Ради*. 2019. № 6. Ст. 40.

14. Про затвердження Стандарту надання адміністративної послуги з реєстрації статуту (положення) релігійної організації та змін до нього: Наказ Міністерства культури України від 18.04.2012 № 366. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1415-12#Text>

15. Про альтернативну (невійськову) службу: Закон України від 12.12.1991. *Відомості Верховної Ради України*. 1992. № 15. Ст. 188.

16. Терещук М.М. Юридична відповідальність у публічному праві: автореф. дис. ... канд. юрид. наук. Київ, 2019. 21 с.

17. Юридична відповідальність у механізмі правового регулювання. *Юридичний вісник. Повітряне і космічне право*. 2011. № 4. С. 24-27.

18. Гойман В.И. Механизм обеспечения реализации закона в современных условиях. *Советское государство и право*. 1991. № 12. С. 12-13.

19. Додіна Є.Є. Відповідальність за порушення законодавства про свободу совісті та релігійні організації: адміністративно-правовий аспект. *Актуальні проблеми держави і права*. 2007. С. 337-342. URL: <http://www.apdp.in.ua/v35/74.pdf>

Мельничук О.П. Особливості адміністративно-правового забезпечення свободи віросповідання

У роботі досліджено наукові джерела, в яких аналізуються загальні проблеми сучасного адміністративного регулювання та адміністративного забезпечення, а також розкрито особливості адміністративно-правового забезпечення свободи віросповідання в Україні. З'ясовано, що право на свободу віросповідання є одним із конституційних прав людини та громадянина. Особі для реалізації цього права, як правило, не потрібно якихось спеціальних правових механізмів. Разом з тим, іноді виникають умови, при яких особа потребує допомоги з боку держави у вигляді закріплення в національному законодавстві чітких механізмів реалізації права на свободу віросповідання. Одним із таких дієвих механізмів реалізації права на свободу віросповідання є адміністративно-правовий механізм. Встановлено, що адміністративно-правове забезпечення реалізації принципу свободи віросповідання полягає в позитивній юридично значущій діяльності органів та посадових осіб системи публічного адміністрування, яка виявляється у вольовому, владному, односторонньому, заснованому на законі, організуючому впливі вказаних органів на сферу реалізації особами свободи віросповідання для створення належних умов для вільного використання особами передбаченої Конституцією свободи віросповідання, а у випадках, передбачених законодавством, для обмеження, базованого виключно на законних підставах, здійснення цього права. Зроблено висновок, що адміністративне законодавство України про свободу совісті та релігійні організації, по-перше, встановлює гарантоване для забезпечення свободи віросповідання положення, за яким реєстрація статутів (положень) релігійних організацій є чітко регламентованою, по-друге, передбачає процедуру реєстрації релігійних організацій, по-третє, закріплює додаткові умови, спрямовані на підвищення якості виконання та доступу до результатів виконання реєстрації статутів (положень) релігійних організацій (релігійних центрів, монастирів, релігійних братств, місіонерських товариств, духовних навчальних закладів), по-четверте, передбачає можливість судового оскарження відмови в реєстрації статуту (положення) релігійної організації, виключний перелік підстав судового припинення діяльності релігійної організації, положення про безперешкодний порядок проведення богослужінь, релігійних обрядів та процесій і ін., по-п'яте, передбачає інші умови для реалізації особою права на свободу віросповідання. Встановлено, що адміністративна відповідальність за порушення законодавства про свободу совісті та релігійні організації відсутня в національному законодавстві, що негативно позначається на ефективності адміністративно-правового механізму забезпечення права на свободу віросповідання.

Ключові слова: релігія, церква, відносини держави та церкви, свобода віросповідання, адміністративно-правове забезпечення свободи віросповідання.

Melnychuk O.P. Features of administrative-legal support of freedom of religion

The article examines scientific sources, which analyze the general problems of modern administrative regulation and administrative support, and elucidates features of administrative legal support of freedom of religion in Ukraine. It has been clarified the right to freedom of religion is one of the constitutional human and civil rights. As a rule, a person doesn't need any special legal mechanisms to exercise the right. At the same time, there are some conditions

when a person requires help of the state in form of the consolidation of clear mechanisms of exercising the right to freedom of religion in the national legislation. One of such effective mechanisms of the exercise of the right to freedom of religion is administrative legal mechanism. It is established that administrative legal support of the realization of the principle of freedom of religion involve positive and legally important activities of the bodies and officials of the public administration system, which is manifested in volitional, authoritative, unilateral, statutory, organizational influence of the mentioned bodies on the area of the exercise of freedom of religion by people to create decent conditions for people's free exercise of freedom of religion provided under the Constitution and, in statutory cases, for restriction, relying on legitimate grounds, to enjoy this right. The author concludes administrative legislation of Ukraine on freedom of conscience and religious organizations, first, consolidates a provision guaranteed to ensure freedom of religion under which the registration of statutes (regulations) of religious organizations is well-regulated; second, provides for the registration procedure for religious organizations; third, arranges additional conditions aimed at improving the quality of performance and access to results of the registration of statutes (regulations) of religious organizations (religious centers, monasteries, congregates, missionary societies, theological schools); fourthly, provides for a judicial appeal of a refusal to register a statute (regulations) of a religious organization, an exclusive list of grounds for judicial termination of a religious organization, provisions on the unimpeded order of divine worship, religious rites and processions, etc., fifthly, stipulates other conditions for a person to exercise the right to freedom of religion. It is marked that there is a lack of administrative liability for violations of the law on freedom of conscience and religious organizations in the national legislation that negatively affects the effectiveness of the administrative and legal mechanism for ensuring the right to freedom of religion.

Key words: religion, relations between state and church, freedom of religion, administrative and legal support of freedom of religion.